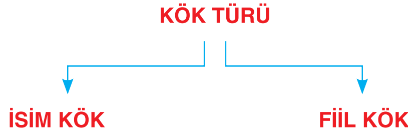
SÖZCÜKTE YAPI

KÖK TÜRÜ

İSİM KÖK — FİİL KÖK

ÖSYM TİPİ SORU

Bu bölgelerde yaşayan (I) insanların en önemli (II) özelliği neydi hatırlıyor musun? Güvenli (IV) yer bulmak için hiç sıkılmadan çabalamalarıdır. Ama bu çaba da gittikçe azalır (V).

(III: önemli)

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisi, kökünün türü bakımından diğerlerinden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

CEVAP: A

KÖK BULMA ETKİNLİĞİ

yerleşik	çoğalan
büyütülen	incelemek
kemirdiğim	tutkunlar
kırptık	ılıklık
korkunç	sızladı
oluşum	solungaç
aralıktan	görevli
birleşmek	işlemci
yaralı	dizi
dergicilik	

ORTAK KÖK

İSİM KÖK — FİİL KÖK

Anlam bağlantısı VAR

SESTEŞ KÖK

İSİM KÖK — FİİL KÖK

Anlam bağlantısı YOK

- güven → İSİM KÖK / FİİL KÖK
- ara → İSİM KÖK / FİİL KÖK
- kuru → İSİM KÖK / FİİL KÖK
- göç → İSİM KÖK / FİİL KÖK

BENİM HOCAM

YAPIM EKİ

İsimden İsim Yapım Eki	İsimden Fiil Yapım Eki	Fiilden İsim Yapım Eki	Fiilden Fiil Yapım Eki
• sanat +çı	• çok + al–	• biç – im	• yap – tır–
• kum +sal	• yön + et–	• beğen – i	• döv – (ü)n

ÇEKİM EKİ

İSİM ÇEKİM EKLERİ

1. Çoğul Eki: +lar / +ler masa +lar

2. İyelik Eki:

kalem +im 1. tek.iy.e
kalem +in 2. tek.iy.e
kalem +i 3. tek.iy.e
kalem +imiz 1. çoğ.iy.e
kalem +iniz 2. çoğ.iy.e
kalem +leri 3. çoğ.iy.e

→ güzeldi.

3. İlgi (Tamlayan) Eki:

Tamlayan			Tamlanan		
Ben	+	im	ev	+	im
Sen	+	in	ev	+	in
O	+	(n)un	ev	+	i
Ahmet	+	in	ev	+	i
Biz	+	im	ev	+	imiz
Siz	+	in	ev	+	iniz
Onlar	+	ın	ev	+	leri

İlgi Eki (Tamlayan Eki) — İyelik Eki (Tamlanan Eki)

4. İsim Durum (Hâl) Ekleri:

- **Yalın Durum (Hâl)** — Ev çok hoş.
- **Belirtme Durumu (Hâli)** — Ev –i temizledim.
- **Yönelme Durumu (Hâli)** — Ev –e gittim.
- **Bulunma Durumu (Hâli)** — Ev –de uyudum.
- **Ayrılma Durumu (Hâli)** — Ev –den kaçtım.

DİKKAT

- Ev (–i) çok güzelmiş.
- Ev (–i) yıkadım.

5. İsmi Yüklem Yapan Ek Fiil

Karşıdan gelen öğrenci, Ahmet' ti
Karşıdan gelen öğrenci, Ahmet' miş
Karşıdan gelen öğrenci, Ahmet' tir

İsim — ÇEKİM EKİ

ÖSYM TİPİ SORU

Adamın gözlüğü trende kalmıştı. Bu gözlüğü senden önce almıştım ama herkesten saklamıştım. Paris'ten almıştım ama üç yıldır kullanmamıştım. Şimdi köşe vagonda unutulup gitti.

Bu parçada aşağıdaki eklerden hangisi yoktur?

A) İlgi eki

B) İyelik eki

C) Belirtme durum eki

D) Yönelme durum eki

E) Ayrılma durum eki

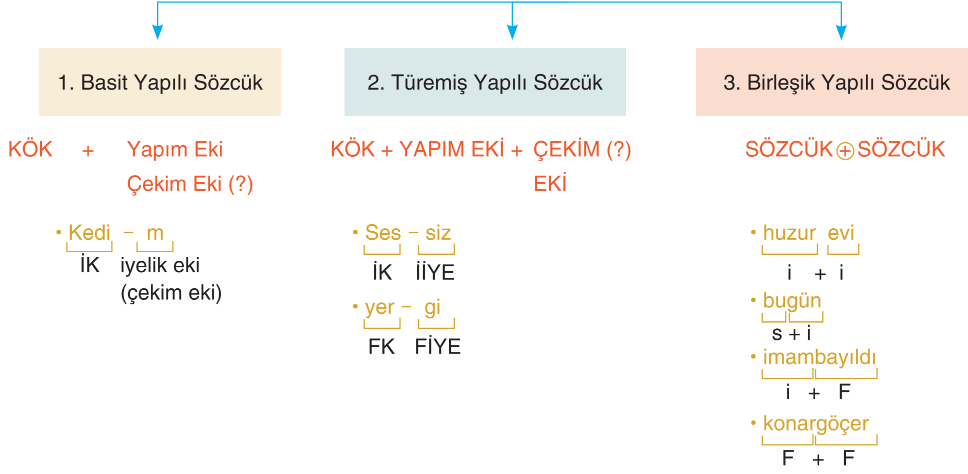
CEVAP: D

FİİL ÇEKİM EKLERİ

GEL–

Dİ	–	m
MİŞ	–	sin
(İ)YOR	–	uz
ECEK	–	siniz
(İ)R	–	ler
MEZ	–	sin
MELİ	–	(y)im
SE	–	n
E	–	lim

KİP EKLERİ + ŞAHIS / KİŞİ EKLERİ → ÇEKİM EKİ

BİRLEŞİK YAPILI FİİLER

1. Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiler

İSİM + et– ol– eyle– kıl–

hasta et–
kabul ol–

2. Anlamca Kaynamış Birleşik Fiiler

göz koy–
kulak ver–

3. Kurallı Birleşik Fiiler

Yeterlilik	(ebil–)	yap**abil**–
	(ama–)	yap**ama**–
Süreklilik	(ekal–)	bak**akal**–
	(edur–)	gid**edur**–
	(egel–)	ola**gel**–
Tezlik	(iver–)	yap**ıver**–
Yaklaşma	(eyaz–)	düş**eyaz**–

BENİM HOCAM

ÖSYM TİPİ SORU

Yalnızlık (I) kimseye yakışmaz Bilginin (II) üretilmesi (III) yalnız daha iyi diye hep toplumdan (IV) uzak kalınmaz. Günlerin (V) geçişini yerinde takip etmek gerekir.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi yapısı bakımından diğerlerinden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

CEVAP: E

ÖSYM TİPİ SORU

I. Ödevleri sonunda yapabildi.
II. Seni dün burada gördü.
III. Ödevini babasına yaptırdı.
IV. Bu binanın altında dövüldü
V. Yine o kitabı almış.

Bu parçada numaralanmış sözcükler yapıları bakımından ikişerli gruplandırıldığında hangisi dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

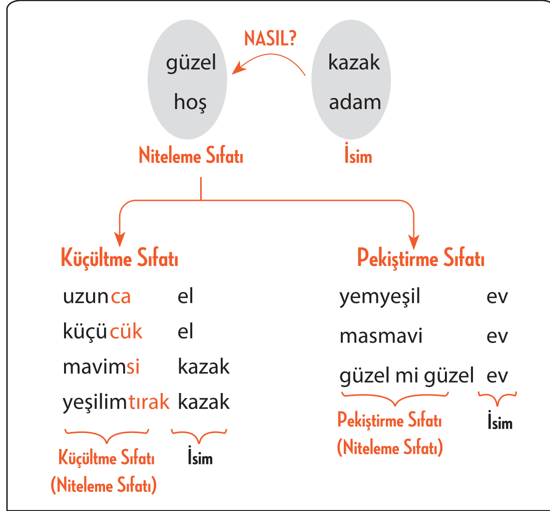
CEVAP: A

SÖZCÜK TÜRLERİ

İSİM – SIFAT – ZAMİR –ZARF
EDAT –BAĞLAÇ –ÜNLEM
FİİL

SIFAT (ÖN AD)

A) Niteleme Sıfatı

Adlaşmış Sıfat

Niteleme Sıfatı + ~~İsim~~

Güzel (Niteleme Sıfatı) ~~kızı~~ (İsim) gördüm. — Güzeli (Ad-Sıfat) gördüm.

ÖSYM TİPİ SORU

Sosyolojik açıdan her toplum gelecek nesillere kültürel (I) bazı miraslar bırakmaktadır. Bu kültürel miraslar, ilerleyen (II) zaman dilimlerinde toplumun her türlü etkinliklerinde kendini farklı (III) biçimlerde göstermektedir. Aynı şekilde birbirine coğrafi olarak yakın (IV) topluluklar kültürel olarak birbirleri ile etkileşime geçerek benzeşmektedir. Genelde baskın, egemen olan topluluğun (V) kültürü diğeri üzerinde daha etkili olabilmektedir.

Bu parçada altı çizili sözcüklerden hangisi adın niteliğini bildiren bir sözcük değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

CEVAP: E

BENİM HOCAM

B) Belirtme Sıfatları

a. İşaret Sıfatı:

bu ev, şu ev, o ev (İşaret Sıfatı + İsim)
böyle ev, şöyle ev, öyle ev (İşaret Sıfatı + İsim)

b. Sayı Sıfatı:

beş (Asıl Sayı Sıfatı) ev (İsim)
beşinci (Sıra Sayı Sıfatı) ev (İsim)
beşer (Üleştirme Sayı Sıfatı) ev (İsim)
beşte bir (Kesir Sayı Sıfatı) ev (İsim)

c. Belgisiz Sıfat:

her (Belgisiz Sıfat) adam (İsim)
bazı (Belgisiz Sıfat) evler (İsim)
birkaç (Belgisiz Sıfat) ev (İsim)
biraz (Belgisiz Sıfat) su (İsim)
tüm (Belgisiz Sıfat) evler (İsim)

d. Soru Sıfatı:

kaç ev?, hangi ev?, nasıl ev?, kaçıncı ev? (Soru Sıfatı + İsim)

SIFAT	+ İSİM	= SIFAT TAMLAMASI
güzel	ev	
bu	ev	
birkaç	ev	
hangi	ev	
beş	ev	

SIFAT TAMLAMASI

ZAMİR (ADIL)

Sözcük Hâlindeki Zamirler

a. Kişi Zamiri:

Ben çalıştım — Biz çalıştık
Sen çalıştın — Siz çalıştınız
O çalıştı — Onlar çalıştılar

b. Dönüşlülük Zamiri:

Kendi

c. İşaret Zamiri:

Bunu al. — Böylesini görmedim.
Şunu yak. — Şöylesini duymadım.
Onu çöpe at. — Öylesini yemedim.

d. Belgisiz Zamir:

Birkaçını al.
Birçoğunu yak.
Birazını iç.
Şey aldım.

e. Soru Zamiri:

Ne aldı?
Hangisi aldı?
Kim aldı?
Nereye gitti?

Bu adam geldi. İşaret sıfatı	Bunu al. (Kalemi) İşaret zamiri
Birkaç kişi geldi. Belgisiz sıfat	Birkaçı geldi. (Üçü, beşi) Belgisiz zamir
Kaç kişi geldi. Soru sıfatı	Kaç almış? (Yüz) Soru zamiri
İSMİN ÖNÜNE GELMİŞ → SIFAT	YERİNE İSİM GELMİŞ → ZAMİR

ÖSYM TİPİ SORU

Çantam dizlerimin üstündeydi; onu (I) tepemdeki rafa ya da aşağıdaki (II) bagajın karanlığına, onca sepetin, naylon torbanın ve içlerinde ne (III) olduğu bilinmeyen eciş bücüş bavullarla çuvalların arasına koyamazdım. İçinde kitaplarım vardı çünkü kimselere (IV) göstermediğim, herkesten (V) köşe bucak sakladığım şiirlerim vardı.

Bu parçada altı çizili sözcüklerin hangisi zamir değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

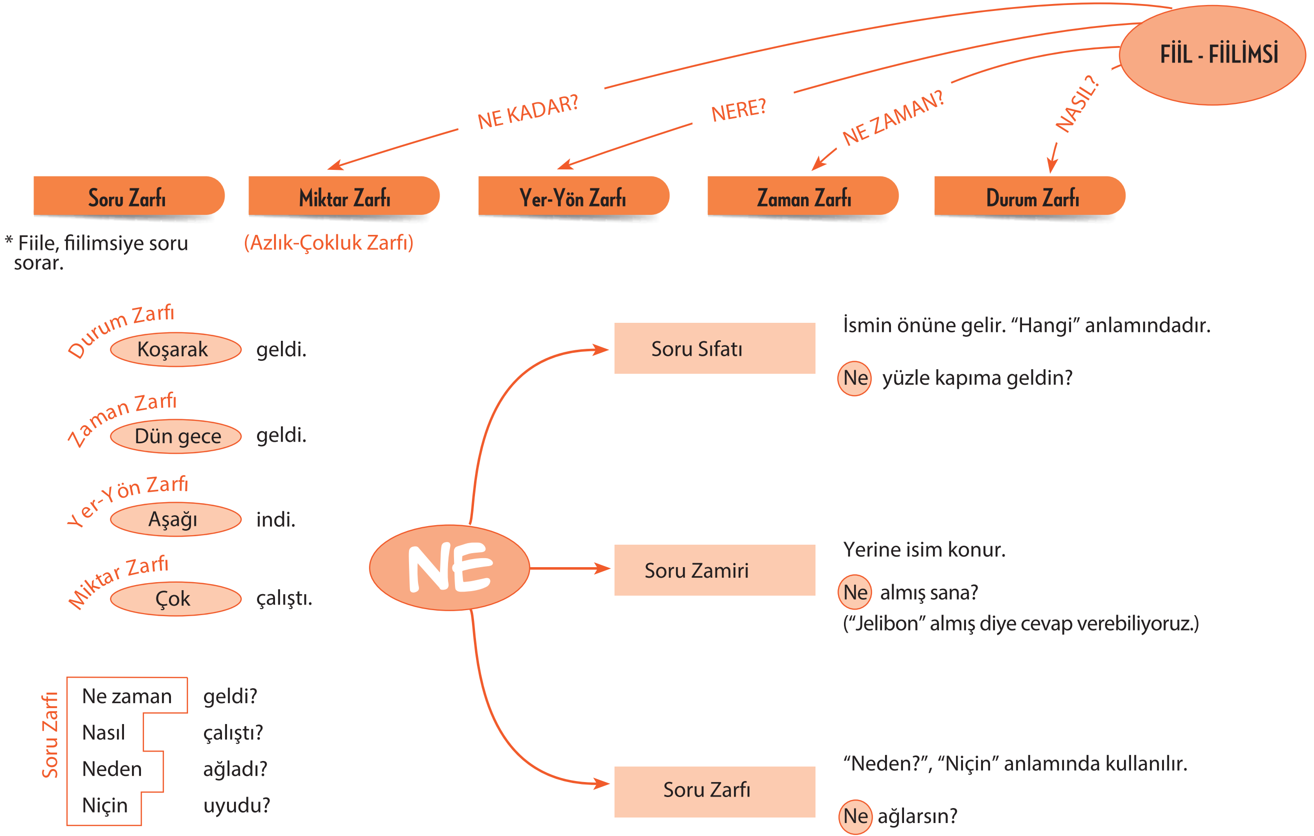
ÖSYM TİPİ SORU

(I) Son dönemde hiçbir kitap kapağı beni onun kadar etkilememişti. (II) Canlı renklerin arasında ilk bakışta ne olduğu kestirilemeyen karartılar vardı. (III) Bir süre sonra bunların birkaç insanın gölgesi olduğunu anladım. (IV) Yaşam dolu tabiatın içinde insanoğlu ancak karartı olarak var olabiliyor, diye geçirdim içimden. (V) Hemen kitabı hem kendim için hem de en yakın arkadaşıma hediye olarak aldım.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. cümlede kişi zamiri vardır.
B) II. cümlede soru zamiri vardır.
C) III. cümlede işaret zamiri vardır.
D) IV. cümlede belgisiz zamir vardır.
E) V. cümlede dönüşlülük zamiri vardır.

ZARF (BELİRTEÇ)

ÖSYM TİPİ SORU

Irmağı gördükten sonra (I), taşan (II) suya baktı ve artık (III) kimseyi üzmemeye karar verdi. Mağaradan içeri (IV) girdi ve ortamı iyice (V) süzdü.

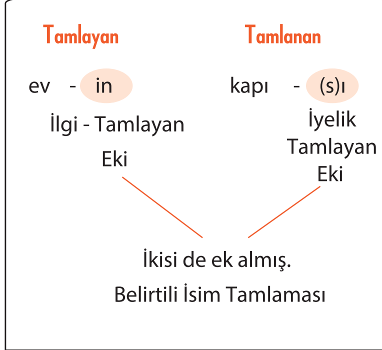
Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi belirteç <u>değildir</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

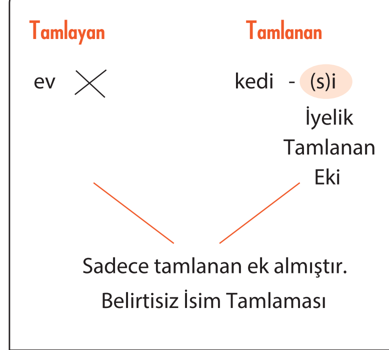
CEVAP: B

İSİM TAMLAMALARI

Belirtili İsim Tamlaması

Belirtisiz İsim Tamlaması

Zincirleme İsim Tamlaması

⟹ En az üç tane zamir ya da isim birbirine bağlanır.

Zincirleme İsim Tamlaması

ÖSYM TİPİ SORU

Otobüs küçük, loş ve tozlu dükkânlarla (I) çevrili kasaba meydanını (II) geride bırakıp da tek katlı evlerin bahçeleri arasından (III) kıvrıla kıvrıla ilerlemeye başladığında, içimde başka boşluklar açılmıştı.

Bu parçada altı çizili tamlamaların türü aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Sıfat	Belirtisiz isim	Zincirleme
B)	Zincirleme	Belirtili isim	Belirtili isim
C)	Sıfat	Zincirleme	Belirtili isim
D)	Sıfat	Belirtisiz isim	Belirtisiz isim
E)	Zincirleme	Belirtisiz isim	Belirtili isim

CEVAP: A

BENİM HOCAM

EDAT (İLGEÇ)

- Tek başına ANLAMSIZDIR.
- Başka kelimelere eklenerek anlam kazanır.

Seni görmek	için	geldi.	(Amaç - Sonuç)
Seni gördüğü	için	geldi.	(Neden - Sonuç)
Akşama	kadar	çalıştı.	(Zaman)
Ayşe'ye	rağmen	kazandı.	(Zorluk)
Ayşe'ye	karşın	kazandı.	(Zorluk)
Senden	sonra	çalıştı.	(Zaman)
Senden	önce	çalıştı.	(Zaman)
Sonsuza	dek	çalıştı.	(Zaman)
Sabahtan	beri	düşünüyor.	(Zaman)
Sabaha	karşı	geldi.	(Zaman)
Sabaha	değin	çalıştı.	(Zaman)
Aslan	gibi	çalıştı.	(Benzetme)
Senden	dolayı	kazanamadı.	(Neden - Sonuç)
Senden	ötürü	kazanamadı.	(Neden - Sonuç)
Geldin	mi?		(soru)
	EDAT		

EDAT ÖBEĞİ (GRUBU)

YALNIZ, ANCAK, BİR, TEK

- Sadece anlamındaysa → Zarf
- Ama, fakat anlamındaysa → Bağlaç

ZARF: Yalnız seni sevdim. — Eve gittim yalnız selam vermedim. (Bağlaç)

ZARF: Ancak seni sevdim. — Seni sevdim ancak selam vermedim. (Bağlaç)

ZARF: Bir seni sevdim. — ZARF: Tek sana güvendim.

ile → yerine ve koy ⟹ OLURSA ⟹ Bağlaç

ile → yerine ve koy ⟹ OLMAZSA ⟹ Edat

⟹ Eve otobüsle gitti. (-le: Edat)

⟹ Otobüsle kamyonu severim. (-le: Bağlaç)

BAĞLAÇ

- Tek başlarına anlamları yoktur. Edatlar gibi cümleye yeni bir anlam katmazlar. Sözcükleri, söz gruplarını ve cümleleri bağlarlar.

- **Sözcükleri birbirine bağlar.**

Erkut	ve	Özlem	dün evlendi.
Erkut	ile	Özlem	dün evlendi.
Erkut	veya	Özlem	gelsin.
Erkut	ya da	Özlem	gelsin.

- **Söz gruplarını birbirine bağlar.**

Adamın defteri	ve	kızın kitabı	buradaymış.
Kedilerin sütünü	ya da	ineklerin yemini	sen ver!
(İsim tam.)		(İsim tam.)	

- **Cümleleri birbirine bağlar.**

Çocuk buraya geldi	ama	kimse yoktu.
Adamı karısı çok sevdi	fakat	adam bundan hiç hoşlanmadı.
Çocukları bahçeye çıkardı	lakin	bahçede kimse yoktu.
Erkan'ı görmeye dershaneye geldi.	ancak	dershane kapalıydı.

- **Tekrarlı bağlaçlar**

İster	evde kal	ister	bizimle gel.
Hem	kitabı	hem	kalemi vardı.
Ne	adamı getirdi	ne	çocuğu getirdi.
Ya	bizimle kal	ya	oradan git.
Ha	burada kalmış	ha	oraya gitmiş.

- **Bağlaçlar, cümlede bağımsız bir öge olmaz. Diğer ögelerin içinde kullanılabilir.**

Pakize ile Kuddusi gelmiş. "Pakize ile Kuddusi" → ÖZNE
Bağlama grubu

İSİM	BAĞLAÇ	İSİM	BAĞLAMA GRUBU
Kuddusi	ve	Pakize	Kuddusi ve Pakize

- **Bağlaç olan "ile" ayrı da yazılabilir bitişik de yazılabilir.**

Kuddusi ile Pakize geldi.

Kuddusi'yle Pakize geldi.

"de" bağlacı

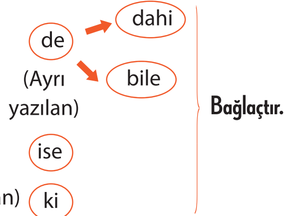
Bağlaç olan "de"	Hâl eki olan "de"
Cümleden çıkarılınca anlam bozulmaz. AYRI YAZILIR.	Cümleden çıkarılınca anlam bozulur. BİTİŞİK YAZILIR.
Ayşe de gelmiş buraya.	Kalemi okulda kalmış.
Buralara gelmiş de beni aramamış.	

"ki" bağlacı

- Ayrı yazılır ve bağlama işlevindedir.
- Adamı görmüş **ki** buralardan uzaklaşmış.
- Oraya gittik **ki** kimse kalmamış.

NOT

ÖSYM TİPİ SORU

Seni görmek için (I) buraya gelen insanlar ile (II) sabaha kadar (III) sohbet etmek mi (IV) seni mutlu ediyor? Kimseye de (V) haber vermiyorsun

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisinin türü diğerinden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

CEVAP: E

BENİM HOCAM

- **Sevinme, üzülme, korku, şaşırma, acıma anlamları veren sözcüklerdir.**

ANA ÜNLEMLER	BAŞKA SÖZCÜK TÜRLERİNDEN ÜNLEME DÖNÜŞMÜŞ SÖZCÜKLER	İKİLEME VE YANSIMALARDAN ÜNLEME DÖNÜŞMÜŞ SÖZCÜKLER
Ah! Ey! Vah! Ya! Üf!	Yazık! Vatandaşlar! Tanrım! Güzel! Gel!	Çat! Tüh tüh!

- **Emir de belirtebilir duygu da belirtebilir.**

ÖSYM TİPİ SORU

İnsanlar vücutlarının su ihtiyacını hemen karşıladıkları gibi beyinlerinin bilgiye olan ihtiyacını da karşılamak için gereken özeni gösteriyorlar mı, emin değilim.

Bu cümlede altı çizili sözcüklerin türleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru verilmiştir?

A) Edat - edat - bağlaç
B) Bağlaç - bağlaç - edat
C) Bağlaç - edat - edat
D) Edat - bağlaç - edat
E) Edat - bağlaç - bağlaç

Cevap: D

ÖSYM TİPİ SORU

Özenle yazıldığı belli olan mektubu bakışları ile (I) sevdikten sonra (II) bitmesini istemiyor gibi (III) yavaş yavaş okumuştu. Son cümlelere doğru (IV) gözlerinden yaşlar akmaya başlasa da (V) yüzüne yayılan huzurlu bir tebessüm, bu gözyaşlarının mutluluktan olduğunu hissettiriyordu.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisinin türü diğerlerinden farklıdır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Cevap: E

ÖSYM TİPİ SORU

Sosyolojik (I) açıdan her toplum (II) gelecek nesillere kültürel bazı miraslar bırakmaktadır. Her toplum kendi (III) ananesine sahip çıkar. Her toplum kendi çocuklarına farklı (IV) davranır.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerin türleri aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

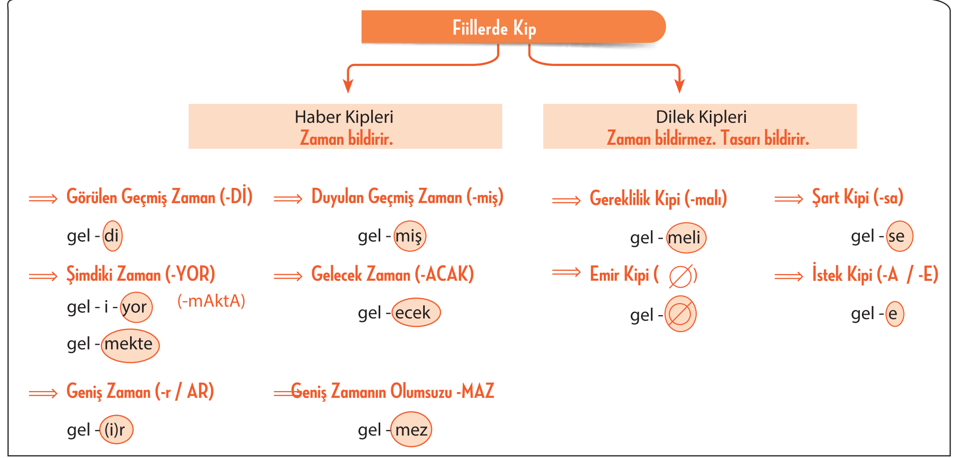
A) Sıfat – isim – zamir – zarf
B) Sıfat – isim – zarf – zamir
C) Sıfat – zamir – isim – zarf
D) Zarf – isim – zamir – zarf
E) Zarf – zamir – zarf – zamir

Cevap: A

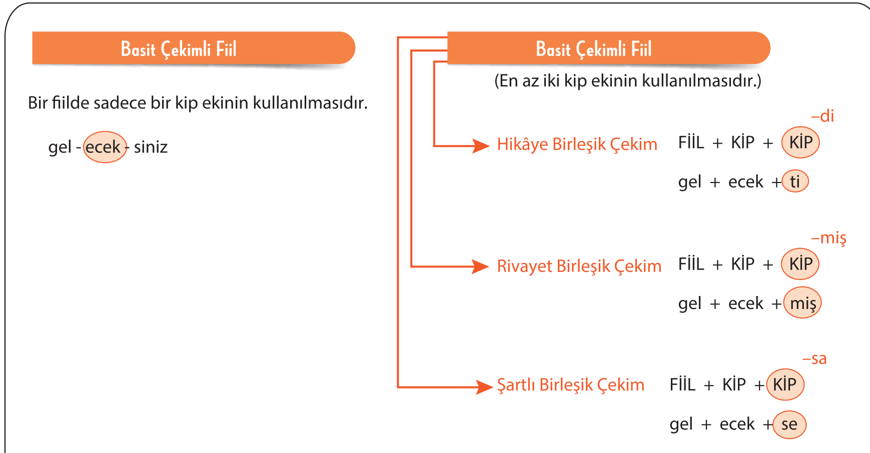
FİİL (EYLEM)

gel - miş	- im	→	1. tekil şahıs eki
gel - ecek	- sin	→	2. tekil şahıs eki
kal - malı	- ∅		
gel - se	- k	→	1. çoğul şahıs eki
al - dı	- nız	→	2. çoğul şahıs eki
sev - miş	- ler		3. çoğul şahıs eki

ŞAHIS (KİŞİ) EKLERİ
↓
İşi kimin yaptığını gösterir.

FİİLLERDE ÇEKİM

Fiil Kipinde Anlam / Zaman Kayması

Yeni kitabı haftaya çıkıyor. → "çıkacak" olması gerekirken "çıkıyor" olmuştur.

NOT
Anlatım bozukluğu değildir.

ÖSYM TİPİ SORU

Aşağıdakilerden hangisinin yüklemi çekimli fiil değildir?

A) Kiraladığımız evi dip köşe temizlemeden eşyaların hiçbirini taşıtmayacağım.

B) Sen herkesin saygı duyduğu, yıllar geçse de kıymetinden bir şey kaybetmeyecek bir yazarsın.

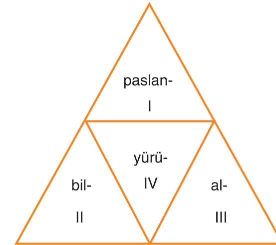
C) Gözüyle görmediği hiçbir şeye inanmadığı için aklında sürekli bir şüphe olurdu.

D) Bize anlattığın hikâyeyi neden onlara da tüm ayrıntılarıyla anlatmadığını anlamıyorum.

E) Birçok medeniyeti kucaklayan, koca bir şehirden sonra burası bana çok sıkıcı gelmişti.

Cevap: B

ÖSYM TİPİ SORU

Bu tabloda verilen fiillerin hareket anlamına göre sınıflandırılması aşağıdakilerden hangisidir?

	İş / Kılış	Durum	Oluş
A)	II ve III	IV	I
B)	II	III ve IV	I
C)	I ve II	III	IV
D)	IV	II	I ve III
E)	I ve III	II	IV

Cevap: A

EK FİİL (EK EYLEM)

Ek fiilin cümlede 2 görevi vardır:

1. Görev Birleşik Çekimli Fiil Yapar.

gel - miş - i - di

gel - ecek - i - miş

gel - (i)yor - i - se

"i" harfi burada düşmüştür.

Ünlü düşmesi kabul edilir.

2. Görev İsimleri ve isim soylu sözcükleri yüklem yapar.

Karşıdan gelen kız, Ayşe - i - di. (Ayşe'ydi.)

Karşıdan gelen kız, Ayşe - i - miş. (Ayşey'miş.)

Karşıdan gelen kız, Ayşe - i - se. (Ayşe'yse.)

Karşıdan gelen kız, Ayşe - i - dir. (Ayşe'dir.)

Olumsuzu: değil

Karşıdan gelen kız, Ayşe değildi.

Karşıdan gelen kız, Ayşe değilmiş.

Karşıdan gelen kız, Ayşe değilse.

Karşıdan gelen kız, Ayşe değildir.

BENİM HOCAM

ÖSYM TİPİ SORU

Aşağıdakilerden hangisinde ek fiil farklı görevde kullanılmıştır?

A) İnsanoğlu, yeryüzünde ilk varlık gösterdiği günden bugüne işlerini kolaylaştıracak aletlere ihtiyaç duymuştu.

B) İlkel çağlarda gerçekleşen maden işleme akımları çağ kapatıp çağ açılmasına sebep oluyordu.

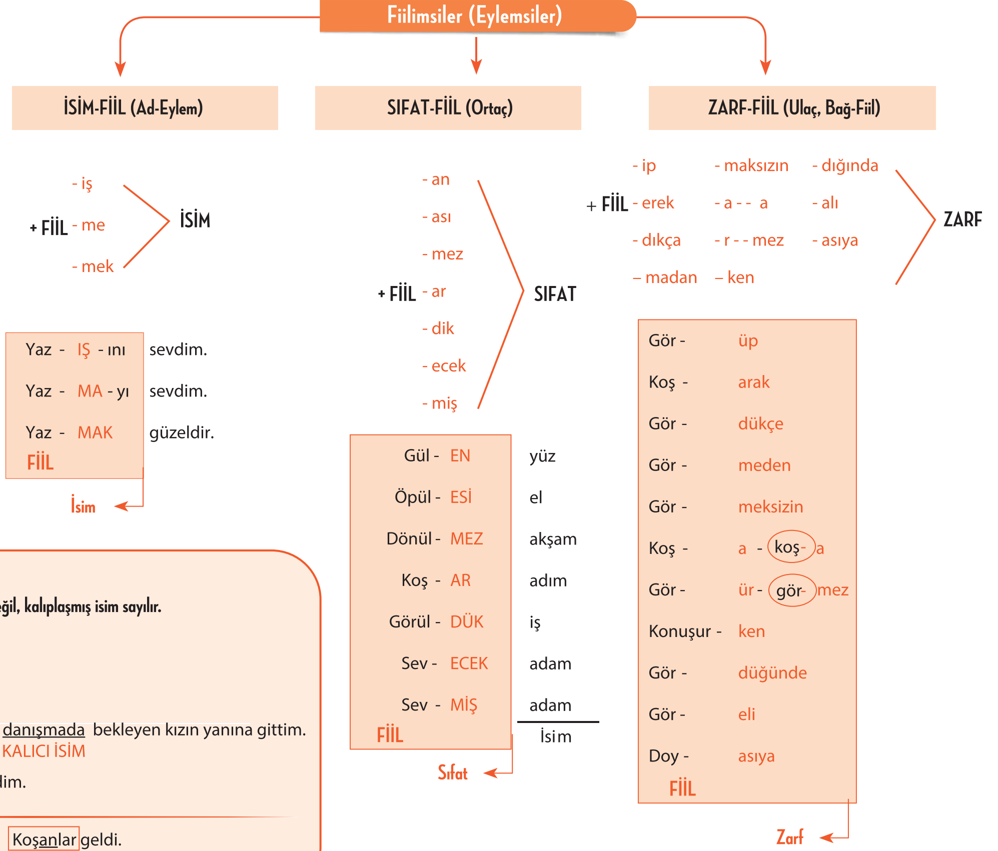
C) Yerleşim problemini ilkel mühendislik teknikleri ile çözen ilk insan, önce yemek arayışında olmuştu.

D) Avcılık yapan insanın av hayvanlarına karşı galip gelebilmesi için ondan üstün olması gereklidir.

E) Alet geliştirmek zorunda kalan insan, ilk silahını yemek bulmak için yapmıştı.

Cevap: D

FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER)

NOT

Bir varlığın kalıcı ismi olanlar fiilimsi değil, kalıplaşmış isim sayılır.

dolmuş	yağış
dondurma	çakmak
sarma	döner

Hastanın odasını öğrenmek için danışmada bekleyen kızın yanına gittim.
KALICI İSİM

Sana bu hususu danışmaya geldim.
İSİM - FİİL

Koşan çocuklar geldi.
SIFAT - FİİL

Koşanlar geldi.
ADLAŞMIŞ SIFAT - FİİL

ÖSYM TİPİ SORU

Anlattığı hikâyeyi uzatanlar (I) iki türlüdür. Bir kısmı zihinlerini toplayamadıkları (II) için uzatırlar, bunlar iyi niyetli kimselerdir. Kendilerinin hoşlandıkları bir fıkraya sizin de gülmenizi isterler. İkide bir "Nasıldı, dur, unuttum..." gibi sözlerle hikâyeyi kesip (III) düşünürler. Diğerleri ise isteyerek (IV), öylesi daha güzel olacağını sanarak hikâyeyi uzatırlar. İstedikleri, karşılarındakini o hikâyeye güldürmek (V) değil, onları kendi anlatma hünerlerine hayran etmektir.

Bu parçada altı çizili fiilimsiler türce eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Cevap: E

ÖSYM TİPİ SORU

(I) Vakit bulamadığım için kitap okuyamıyorum gibi laflar duyunca çok öfkelenirdi. (II) Kitap okumak onun için boş zamanlarında yapılacak bir eylem değildi çünkü. (III) Her gün en az iki saat kitap okurdu. (IV) Bunun için ayrıca mesai harcar çok önemli bir iş olarak görürdü bu eylemi. (V) Günün o saatleri için kimseyle plan yapmaz, kimseye söz vermezdi ve olması gerekenin de bu olduğunu savunurdu her yerde.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinin yükleminde çatı özelliği aranmaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Cevap: B

FİİLLERDE ÇATI

ÖZNE-YÜKLEM İLİŞKİSİNE GÖRE ÇATILAR

1. Etken Çatı: İşi yapan bellidir. Edilgen/dönüşlü olan "l-n" yok.

İşteşlik eki olan "ş" yok.

Ben Seni hep sev /- dim.

Adamı Ahmet ara /- mış.

2. Edilgen Çatı:

İşi yapan belli değil.

"l" ya da "n" ekini alır.

Adam gündüz vakti Ukrayna'da gör - (ü) l - dü.

Sözde özne

(İşten etkilenen)

3. Dönüşlü Çatı:

İşi yapan belli.

"l" ya da "n" ekini alır.

O Dün çok sev - (i) n - di.

4. İşteş Çatı:

"ş" ekini alır.

Birlikte ya da karşılıklı anlamı verir.

Dün selamla - ş - tı. (Karşılıklı)

Çocuklar kaç - (ı) - ş - tı (Birlikte)

ÖSYM TİPİ SORU

I. Burada aşkın peşinden gitme cesaretini gösteren kişilere çok saygı duyulur.

II. Bu akşam banyoya girip neredeyse bir saat yıkandı.

III. Böyle eğlenceli bir tatili sadece sizinle yaptık.

IV. İki haftadır biriken dağ gibi kirli çamaşırların hepsi bugün yıkanacak.

V. Saygısız bir tavırla utanmadan gelip karşımdaki koltuğa kuruldu.

Numaralanmış cümleler özne - yüklem ilişkisine göre ikişerli eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

NESNE-YÜKLEM İLİŞKİSİNE GÖRE ÇATILAR

1. Geçişli Çatı: "Neyi/kimi?" sorusuna cevap verir.
sevdi (Kimi sevdi?) Cevap var.

2. Geçişsiz Çatı: "Neyi/kimi?" sorusuna cevap vermez.
uyudu (Neyi/kimi uyudu?) Cevap yok.

3. Oldurgan Çatı:

Geçişsiz — t / r / dır — Geçişli

Yemeği piş - (i)r - di.

piş - > piş - (i)r -

Geçişsiz → Geçişli

4. Ettirgen Çatı:

Geçişli — t / r / dır — Daha geçişli

(İşi başkasına yaptırma anlamı)

Ödevi yap - tır - dı.

yap - > yap - tır -

Geçişli → Geçişli

ÖSYM TİPİ SORU

Tüm işi bize yaptırmak için her gün ağlıyordu.

Aşağıdakilerden hangisi nesne - yüklem ilişkisi bakımından bu cümleyle özdeştir?

A) Eve gider gitmez ılık bir duş alıp yatacağını söyledi.

B) İnsanoğlunun kaybettiğini fark edemediği tek şeydir, zaman.

C) Sakinleşmesini beklediğimiz köpek daha da hırçınlaşıyor.

D) Sizi görmek için girişte bekleyen kadına toplantıda olduğunuzu söyledim.

E) Uyumak için odasına çekilen ablasına anlatmak istediği şeyler vardı.

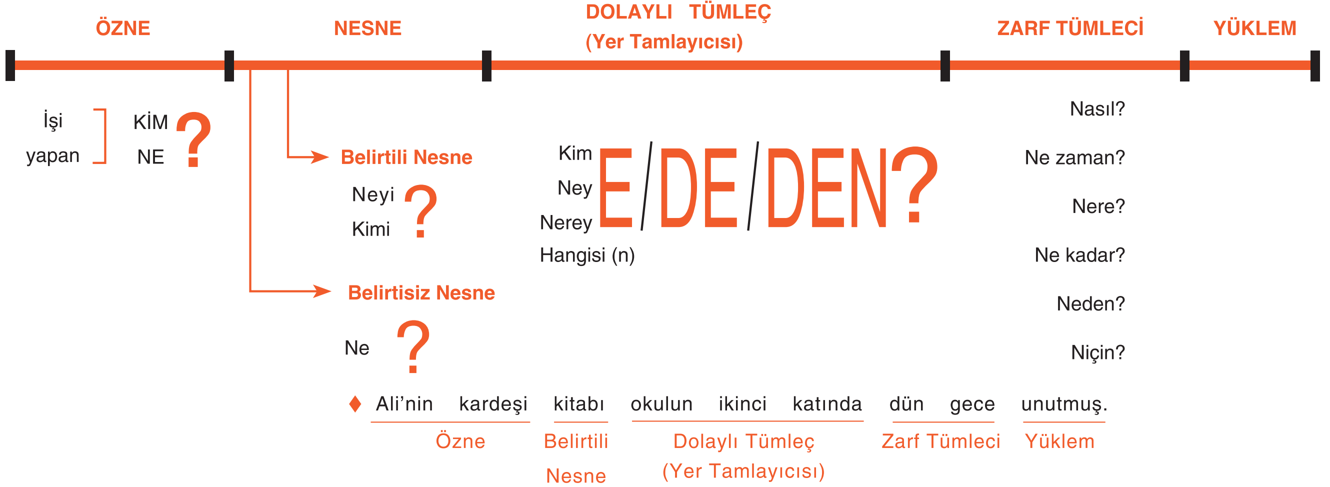
Cevap: C

BENİM HOCAM

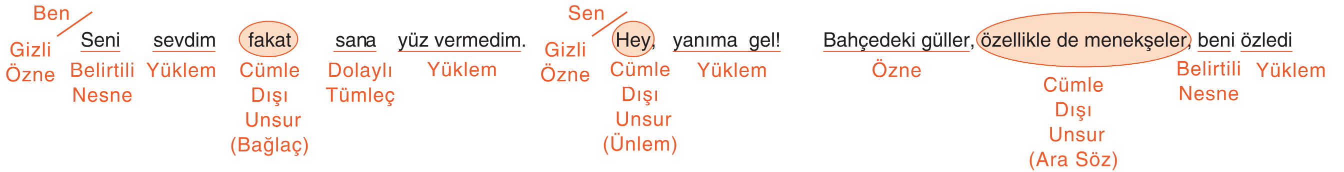
CÜMLENİN ÖGELERİ

➔ Önce yüklem, sonra özne bulunur. Daha sonra istenilen öge bulunur.

CÜMLENİN ÖGELERİ — **Temel Ögeler:** Yüklem, Özne

CÜMLE DIŞI UNSURLAR

Ben / Seni sevdim fakat sana yüz vermedim.
Gizli Özne — Belirtili Nesne — Yüklem — Cümle Dışı Unsur (Bağlaç) — Dolaylı Tümleç — Yüklem

Sen / Hey, yanıma gel!
Gizli Özne — Cümle Dışı Unsur (Ünlem) — Yüklem

Bahçedeki güller, özellikle de menekşeler, beni özledi
Özne — Cümle Dışı Unsur (Ara Söz) — Belirtili Nesne — Yüklem

ÖSYM TİPİ SORU

Yarısını kesip yediğim elmanın diğer yarısı çürümüş.

Verilen cümlenin ögelerinin doğru ayrılmış hâli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yarısını kesip / yediğim elmanın diğer yarısı / çürümüş.
B) Yarısını kesip yediğim elmanın diğer / yarısı çürümüş.
C) Yarısını kesip yediğim elmanın diğer yarısı / çürümüş.
D) Yarısını kesip yediğim / elmanın diğer yarısı / çürümüş.
E) Yarısını / kesip yediğim elmanın diğer yarısı / çürümüş.

Cevap: C

ÖSYM TİPİ SORU

Modern şehir hayatının gün içerisinde onlarca kişiyle iletişime geçmeyi zorunlu kılan ve kişileri binlerce mesaja maruz bırakan yapısı, insana daha önce deneyimlemediği bir uyum sürecini dayatıyor.

Bu cümledeki ögelerin doğru sıralanışı, aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) Özne - zarf tümleci - belirtisiz nesne - yüklem
B) Belirtisiz nesne - özne - belirtili nesne - yüklem
C) Zarf tümleci - yer tamlayıcısı (dolaylı tümleç) - özne - yüklem
D) Özne - yer tamlayıcısı (dolaylı tümleç) - belirtili nesne - yüklem
E) Belirtili nesne - zarf tümleci - özne - yüklem

ÖSYM TİPİ SORU

Türk edebiyatının usta kalemlerinden İsmet Özel, ----

Bu cümle aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanırsa öge dizilişi, "özne - yer tamlayıcısı - zarf tümleci - yüklem" **şeklinde olur?**

A) Bağdat Sokağı'nda o yıllarda yazıyordu.
B) kimseyi üzmeden yaşadı yıllarca.
C) ailesini hiç ihmal etmedi.
D) Cumhuriyet Dönemi'nin ünlü şairidir.
E) "Taşları Yemek Yasak" adlı denemeyi o vakitlerde yazdı.

Cevap: A

ÖSYM TİPİ SORU

Sırf kendi için okuyan, gezen, eğlenen bir aydın kendini yaşarken öldürmüyor mu?

Bu cümledeki ögelerin doğru sıralanışı, aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

A) Belirtisiz nesne - özne - zarf tümleci - yüklem
B) Zarf tümleci - belirtili nesne - yüklem
C) Özne - belirtili nesne - zarf tümleci - yüklem
D) Özne - zarf tümleci - yüklem
E) Belirtisiz nesne - zarf tümleci - yüklem

CÜMLE TÜRLERİ

1. Anlamına Göre Cümleler

a. Olumlu Cümle: Seni sevdi.
b. Olumsuz Cümle: Seni sev - me - di.

Olumsuzluk unsurlarını alır. -ma / -me, -maz / -mez, yok , değil, sız / siz

2. Yüklemin Türüne Göre Cümleler

a. İsim Cümlesi: Her gün çalışmak güzeldir. (Yüklem: güzeldir)
b. Fiil Cümlesi: Her gün burada o da çalışır. (Yüklem: çalışır)

3. Yüklemin Yerine Göre Cümleler

a. Kurallı Cümlesi: Adamı iki gün önce gördü. (Yüklem: gördü)
b. Devrik Cümlesi: Adamı gördü iki gün önce. (Yüklem: gördü)
c. Eksiltili Cümlesi: Adamı iki gün önce...

4. Yapılarına Göre Cümleler

a. Basit Cümle: Adamı ben de gördüm.
➔ 1 yüklem vardır. Fiilimsi ya da başka bir fiil yoktur.

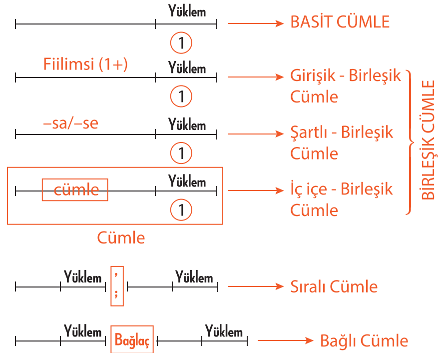
b. Birleşik Cümle: Girişik-Birleşik Cümle:
➔ 1 yüklem vardır.
➔ Yüklemden başka en az 1 adet
♦ Seni severek buradan ayrıldım. (Zarf-fiil: severek; Yüklem: ayrıldım; Yan Cümle: Seni severek; Temel Cümle: buradan ayrıldım)

Şartlı Birleşik Cümle:
➔ -sa / - se var.
➔ 1 yüklem var.
♦ Onu görürsen bana haber ver (Yüklem: haber ver)

İç İçe Birleşik Cümle:
➔ Cümlenin içinde cümle olur.
♦ Ali "Seni seviyorum." dedi.

c. Sıralı Cümle: ♦ Adam geldi , seni sordu.

d. Bağlı Cümle: ♦ Adam geldi ve seni sordu.

ÖSYM TİPİ SORU

En büyük arzusu, tüm dünyada tanınan, ünlü bir oyuncu olmaktı.

Cümlesinin özellikleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Olumlu - isim - kurallı
B) Olumsuz - isim - kurallı
C) Olumlu - fiil - devrik
D) Olumlu - fiil - kurallı
E) Olumlu - isim - devrik

Cevap: A

ÖSYM TİPİ SORU

(I) Çocuk, ocağın soluna, duvara doğru iyice yapıştı; büzüldü. (II) Düz, güneşten solup kırmızı olmuş kara saçları alnına, yüzüne düşüyordu. (III) Ufacık, kupkuru bir yüzü, kocaman kahverengi gözleri vardı. (IV) Teninin güneşten yanıp koyulaştığı da belliydi. (V) On bir on iki yaşlarında gibi duran çocuğun şalvarının alt kısmı pare pareydi ve yara bere içindeki bacakları görünüyordu.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) I. cümle sıralı cümledir.
B) II. cümle birleşik cümledir.
C) III. cümle basit cümledir.
D) IV. cümle basit cümledir.
E) V. cümle bağlı cümledir.

Cevap: D